



16

16. Neogotycki dworzec

Bez wątpienia symbol Nowych Skalmierzyc - imponujący neogotycki dworzec z 1906 roku. Jest to jeden z bardziej charakterystycznych obiektów kolejowych w Polsce - niewiele jest tak pięknych dworców granicznych, co czyni go obiektem o unikatowym charakterze. Zaprojektował go radca rządowy do spraw budownictwa o nazwisku Blunck. Projektant wybrał styl neogotycki, celowo wznosząc imponujący rozmiarami budynek, który miał wywierać wrażenie na przekraczających w tym miejscu granicę mieszkańców Cesarstwa Rosyjskiego. Wnętrza były niegdyś bogato zdobione i komfortowo wyposażone. Restauracje dworcowe o podobnym standardzie można było znaleźć tylko w Berlinie albo Wiedniu. Bogaty wystrój wnętrza stanowiły płaskorzeźby z białego, włoskiego marmuru oraz kryształowe żyrandole. Oprócz wspomnianej restauracji mieściły się tutaj dwie poczekalnie, jedna dla pasażerów I i II klasy oraz druga dla podróżnych III i IV klasy, kasy biletowe, pokoje gościnne i apartamenty. Pod koniec 2015 roku dworzec przeszedł na własność samorządu - obecnie trwają starania o przywrócenie jego świetności.



17

17. Kasyno

Pierwotnie kasyno kolejowe, dzisiaj Publiczne Przedszkole nr 2 „Pod Kasztanami”.



18

18. Budynek straży pożarnej

Dawniej mieściła się tutaj straż pożarna, dzisiaj to garaże oraz magazyn. Wieża była pierwotnie wyższa i zdobiona murem pruskim. Służyła do suszenia węży oraz wypatrywania pożarów.



19

19. Zabudowa dzielnicy kolejowej - ul. 3 Maja

Warto zwrócić uwagę na architekturę domów kolejowych, typowych dla tego okresu. Powstały na początku XX wieku.



20

20. Wieża ciśnień

Zbudowana przed 1913 rokiem. Jest to obiekt konstrukcji murowanej na planie koła, posiada dach stożkowy z 8-boczną wieżyczką.



21

21. Zabudowa dzielnicy kolejowej - ul. 29 Grudnia

Kamienice pracowników kolei.



Urząd Gminy i Miasta Nowe Skalmierzyce

Referat Kultury, Sportu i Promocji

ul. Ostrowska 8
63-460 Nowe Skalmierzyce
www.noweskalmierzyce.pl

Opracował: Aleksander Liebert

NOWE SKALMIERZYCE



Podróż po Nowych Skalmierzycach



Śladami dawnej granicy i nie tylko...



**1**

1. Skwer historyczny - dawna granica

Podróż po Nowych Skalmierzycach zaczyna się od miejsca, gdzie tak naprawdę wszystko się zaczęło - od granicy prusko-rosyjskiej. To właśnie tutaj, w konsekwencji Kongresu Wiedeńskiego z 1815 roku, utworzono komorę celną. W 200-lecie tego wydarzenia samorząd gminny stworzył skwer historyczny, który ma pokazywać jak wyglądało życie mieszkańców, kiedy znajdowała się tutaj prawdziwa granica ze szlabanami i pogranicznikami. Na szklanych plan-szach przedstawiono zagadnienia związane z początkiem miasta oraz trudnym życiem mieszkańców w okresie zaborczym.

**2**

2. Pomnik lotników

Pomnik upamiętniający katastrofę samolotu Halifax, który runął na okoliczne zabudowania mieszkalne w nocy z 14 na 15 września 1943 roku. Załogę stanowili polscy lotnicy, którzy wystartowali z lotniska z Tempsford w Anglii. Celem lotu był udział w akcji zrzutowej dla żołnierzy AK w okolicach wsi Ołobok koło Kalisza.

**3**

3. Hotel Mamelok

Dawny hotel Mamelok, kolejna pamiątka po bogatym życiu granicznym. Dzisiaj pełni rolę restauracji.

**4**

4. Urząd Celny

Pruski Główny Urząd Celny - dzisiaj mieszkania komunalne. Naprzeciwko budynek Policji, pełniący podobną funkcję od początku swojego istnienia, czyli od ponad 100 lat.

**5**

5. Plac Wolności z dworcem

Centralny plac miasta wraz z zabudową pochodzącą z przełomu XIX i XX wieku. Warto zwrócić szczególną uwagę na budynek pierwszego skalmierzyckiego dworca z 1896 roku oraz okazałą, narożną kamienicę - dawny hotel Sperling.

**6**

6. Spółdzielnia Mleczarska Lazur

To tutaj powstają słynne skalmierzyckie sery. Początek działalności przedsiębiorstwa sięga 1929 roku. Oprócz fabryki działa tu także hotel oraz restauracja.

**7**

7. Kościół pw. Matki Bożej Nieustającej Pomocy

Neobarokowa świątynia została wybudowana w latach 1911 - 1913 staraniem pastora Bertholda Haarhausena przy finansowym wsparciu władz kolejowych oraz miejscowych ewangelików. Szczególną wartość przedstawia wnętrze obiektu - drewniane sklepienie kościoła pokryte jest polichromią z ornamentyką roślinno-geometryczną i medalionami z wersetami biblijnymi.

**8**

8. Szkoła

Pierwszy budynek szkolny został wybudowany jeszcze przez żyjących tutaj ewangelików. Obecną formę zawdzięcza rozbudowie w okresie międzywojennym oraz na początku XXI wieku na potrzeby Gimnazjum im. Polskich Noblistów. W 1939 roku, w czasie okupacji, Niemcy zorganizowali tutaj obóz przejściowy dla wysiedlanych Polaków - przypomina o tym tablica pamiątkowa.

**9**

9. Pierwszy skalmierzycki ratusz

To właśnie tutaj znajdowała się siedziba burmistrza w okresie zaborów oraz późniejsze urzędy za czasów II Rzeczypospolitej i PRL-u, aż do momentu przeniesienia magistratu do budynku przy ul. Ostrowskiej. Dzisiaj pełni funkcję m.in. biblioteki. Tuż obok znajduje się Skwer Czytelnika.

**10**

10. Kościół pw. Bożego Ciała

Modernistyczny obiekt z 1932 roku noszący wezwanie Bożego Ciała. Tytuł nawiązuje do zdarzenia z 1780 roku, kiedy to z kościoła pw. św. Katarzyny w Skalmierzycach wykradziono paramenty liturgiczne z Najświętszym Sakramentem, które następnie znaleziono na polach, przy późniejszej granicy.

**11**

11. Skwer Jana Pawła II

Uroczy zakątek upamiętniający św. Jana Pawła II.

**12**

12. Szkoła podstawowa

Szkoła podstawowa im. Powstańców Wielkopolskich - tzw. tysiąclatka, czyli szkoła zbudowana w ramach akcji „Tysiąc szkół na Tysiąclecie Państwa Polskiego”.

**14**

13. Pomnik Powstańców Wielkopolskich

13

Monument autorstwa Józefa Kopczyńskiego wzniesiony w 1978 roku. Symbolizuje on dwie części Wielkopolski rozdzielone przez zabory. Dwa strzeliste pylony spięte wizerunkiem orła, spośród których wybuchają płomienie, tworzą bardzo sugestywną wizję.



14. Dyspozytornia

Bardzo ciekawy zabytek techniki - dyspozytornia z nastawnią w formie wieży została zbudowana około 1910 roku. Do dzisiaj służy sterowaniu ruchem pociągów.

**15**

15. Poczta kolejowa

Dawna poczta kolejowa, pełniąca tymczasowo w okresie międzywojennym funkcję kaplicy. Dzisiaj to Śródowniskowy Dom Samopomocy.